

Izvor: www.tportal.hr

Uvijek sam ljuta kad ne mogu nabaviti knjigu koju želim čitati. Tko će čekati tri tjedna da dođe s Amazona? Možda je besplatno dostupna negdje na internetu? Ili je vrijeme da konačno kupim Kindle, pa da jednim klikom kupim knjigu? I onda pomislim kako sam razmažena, samo zato što ne mogu odmah doći do željenog štiva.

Što bi bilo da mi netko cenzurira naslove? Daje čitati samo knjige koje će me formirati u poslušnu kći, dobru majku i vjernu suprugu? Kad god sam nestrpljiva, sjetim se grupe mlinarica koje su se 1840-ih u malom mlinarskom mjestu u Engleskoj nalazile svako jutro u pet da bi zajedno prije posla čitale Shakespearea. Kolika je morala biti njihova želja za čitanjem?

Belinda Jack u knjizi »The Woman Reader« opisuje povijest čitateljica od prethistorije do danas. Navodi teškoće i predrasude s kojima su se susretale te kako su same sebe doživljavale. Mnoge autorice ranijih tekstova ispričavaju se što su se usudile »podići pero«, a čitateljice potajice gutaju nedopuštenu literaturu. Čak i kad se žene obrazovalo, postojali su načini da ih se odvрати od ozbiljnijeg čitanja – čitanje je prikazivano kao nezdravo i neprikladno, a žene koje su stremile intelektu držane su muškobanjastima i često ismijavane. Čitateljice su kroz povijest dugo povezivane s upitnim moralnim vrijednostima dok je čitanje i obrazovanje muškarcima oduvijek davalo moć i autoritet.

Kroz srednji vijek žene željne znanja i čitanja često su odlazile u samostan, a i tu su se neke prerušavale u muškarce, jer su kao redovnici uživale veće slobode i mogle putovati. U 13. stoljeću, Filip od Novare piše protiv čitanja žena, osim u sklopu religijskog odgoja, jer bi mogle pisati i primati ljubavna pisma! Crkva tiska kataloge zabranjenih knjiga, i tek reformacija u 16. stoljeću širi pismenost, Bibliju prevodi na svjetovne jezike, i tako mnogim ženama omogućuje da prvi puta čitaju.

U 18. stoljeću, jača srednja klasa, trgovačkom staležu obrazovane kćeri i supruge postaju statusni simboli, ali još uvijek im muževi i očevi propisuju lektiru. Postoji zazor od toga da žene

čitaju ljubavne romane, u kojima su glavne junakinje često jake žene koje svojim postupcima u pitanje dovode brak i postojeći društveni poredak. Goethe svojoj sestri Corneliji u pismu zabranjuje čitanje ljubavnih romana predloživši da joj on odabere određene dijelove literature.

Neki liječnici tvrde da čitanje nije dobro za žensko zdravlje, da izaziva konvulzije i nedostatak mlijeka u trudnoći, a kao lijek propisuju – prestanak čitanja i brak! Nije čudo da su se zbog prevladavajućih predrasuda mnogi muškarci podozrivo odnosili prema želji svojih životnih družica za čitanjem. Trebali su biti jako slobodoumni da se ne bi obazirali na stereotipe. Vrijeme je to kad bogatiji stalež stvara privatne biblioteke, otvaraju se saloni u kojima bogatije dame primaju uvažene goste s kojima, između ostaloga, raspravljaju i o pročitanim knjigama. No većini je knjiga još uvijek nedostupna – u 18. st. cijena jednog romana u Engleskoj mogla je prosječnu obitelj hraniti dva tjedna!

Od 19. stoljeću, u imućnijim obiteljima djevojke se potiče da pišu dnevnik, ali on nije privatn u današnjem smislu, već je dio društvenog, obiteljskog života. Poznato je da su Lav Nikolaevič Tolstoj i njegova supruga Sofija čitali jedan drugome dnevnike, a skladateljica i pijanistica Clara Schumann u mladosti je dnevnik pisala s ocem, a kasnije sa suprugom Robertom Schumannom. Iako je pisanje dnevnika trebalo služiti roditeljskoj kontroli i moralnom odgoju, nekim je djevojkama omogućilo samostalnost i izricanje »zabranjenih« misli.

U 19. stoljeću žene više čitaju, i to ne samo one visoka roda. S plinskim svjetiljkama moglo se čitati navečer, u nekim je zemljama radno vrijeme sa 12 sati skraćeno na 10, pa je i radničkoj klasi ostajalo vremena za čitanje. Pojavila su se jeftinija izdanja - u novinama izlaze romani u nastavcima, kakve je u Hrvatskoj početkom 20. stoljeća izdavala Marija Jurić Zagorka, a čitale su ih većinom žene. Čitanje je ženama obogatilo i društveni život – mogle su odvojiti vrijeme za čitanje, s drugim ženama razmjenjivati knjige i razgovarati o pročitanim, što je potaknulo osnivanje klubova knjige.

Iako žene sve strastvenije gutaju romane, debate o njihovoj štetnosti traju i početkom 20. stoljeća, jer žene se psihički, fizički i moralno drže slabijima od muškaraca, pa bi romani kod njih mogli potaknuti histeriju, čak i ludilo. Autorica podsjeća da je Flaubert zbog »nemoralnosti« romana »Gospođa Bovary« završio na sudu, i pita se nije li se tada sudilo i čitateljicama ljubavnih romana. Da ih Emma Bovary nije zaneseno čitala, možda ne bi poželjela vanbračne afere?

Moguće je i zapitati se - da žene nisu počele čitati romane o jakim, pametnim ženama koje su

LIJEČNICI SU TVRDILI DA ČITANJE NIJE DOBRO ZA ŽENSKO ZDRAVLJE

Autor tportal.hr - Marija Ott Franolić

Subota, 23 Veljača 2013 10:00 - Ažurirano Subota, 23 Veljača 2013 10:06

se izborile za sebe, možda bi ih zauvijek sputavali muškarci koji odlučuju o svemu što ih se tiče, čak i o lektiri koju smiju čitati? No UNESCO predviđa da će 2015. oko 800 milijuna ljudi, petina svjetskog stanovništva, biti nepismena te da u arapskim zemljama još uvijek polovina žena ne zna čitati i pisati. One se za čitanje tek trebaju izboriti.